

Private sector is nodig om watertekort aan te pakken

Nieuw financieringsmodel bevordert waterprojecten in ontwikkelingslanden

Juni / juli 2003, in 'Utilities', geschreven door Francis Voermans

Op het Wereld Water Forum praat-ten dertien CEO's van grote bedrijven over het wereldwijde watertekort. Ngo's hebben liever niet dat de private sector zich ermee bemoeit, maar volgens Allerd Stikker, initiatiefnemer van het CEO Panel, is de sector onmisbaar om tot een oplossing te komen.

Topmanagers van grote bedrijven houden zich maar met één ding bezig: zoveel mogelijk winst maken. Sommigen realiseren zich na hun loopbaan hoe klein hun wereld was en storten zich op ideologische activiteiten. Eén van hen is Allerd Stikker. Na zijn studie chemische technologie in Delft, zat hij in het bestuur van Akzo Nobel en was hij de hoogste baas van scheepsbouwbedrijf RSV, tot dit in 1983 in surseance ging. Hierna maakte hij een radicale ommezwaai. Hij schreef boeken over het Taoïsme en over het herstel van de samenhang tussen ecologie en economie en tussen mannelijke en vrouwelijke waarden. In 1990 richtte hij de Ecological Management Foundation (EMF) op met als doel de samenhang tussen ecologie en economie te herstellen. Sinds 1995 legt de stichting zich toe op het wereldwijde waterprobleem. Het organiseren van het CEO Panel tijdens het Wereld Water Forum is één van de wapenfeiten. Tijdens het derde WWF werd het Panel, dat bestaat uit dertien CEO's, voor de tweede maal georganiseerd.

Er is veel kritiek op het Wereld Water Forum: er wordt veel gepraat maar weinig gedaan. Wat heeft het CEO Panel opgeleverd?

Tijdens het tweede Wereld Water Forum in 2000 werd het CEO Panel voor het eerst georganiseerd. Daaruit is een statement gekomen met een groot aantal voorbeelden van wat het bedrijfsleven kan bijdragen aan oplossingen. Bij het derde Forum in Kyoto is daar concreter invulling aan gegeven. Daar zijn vijf projecten gepresenteerd. Erg actueel en in het oog springend is het door de Rabobank geleide project voor het opzetten van de Sustainable Water Financing Facility. Dit is een financieringsinstrument waarmee lokale overheden financiering kunnen krijgen voor waterprojecten. Met de constructie is gemakkelijker geld te krijgen, omdat de onzekerheden kleiner zijn. Zo worden de projecten gefinancierd via een Projectfonds en niet direct door banken en financiële instellingen. Verschillende projecten worden in één pool ondergebracht om de risico's te verkleinen. En er komt een reservefonds voor als de dingen mislopen. Voor de financiering wordt een beroep gedaan op lokale banken, zodat het valutarisico kleiner is, één van de grootste problemen van deze projecten. Door dit concept kunnen waterprojecten worden uitgevoerd die anders niet van de grond waren gekomen. Het moeten wel economisch verantwoorde investeringen zijn, zodat de financieringskosten kunnen worden gedragen.

In eerste instantie mikken we op kleine projecten van vijf tot 25 miljoen dollar, gericht op het herstellen en repareren van bestaande infrastructuur. Daar is het hoogste rendement te behalen. Het concept is nog in ontwikkeling. Dat gebeurt door de CEO-panelleden die zich eraan hebben gecommitteerd. Nu wordt er met de overheden van verschillende landen gesproken om het garantiefonds op te richten. Het instrument is gebaseerd op een Amerikaans financieringsmodel dat een jaar of tien geleden is geïntroduceerd. Via deze financiering is nu al zo'n tien miljard dollar geïnvesteerd in projecten in de Verenigde Staten, die anders moeilijk te financieren waren geweest. Het model is dus niet nieuw, maar het is zeer innovatief om dit in ontwikkelingslanden uit te voeren.

De rol van private partijen in de watervoorziening van ontwikkelingslanden is omstrede. Is het wel wenselijk dat zij zich ermee bemoeien?

In 2000 is bij een bijeenkomst van de VN afgesproken dat het aantal mensen dat niet over goed drinkwater beschikt in 2015 moet zijn gehalveerd. Tijdens zulke grote conferenties stukt het meestal als de financiën ter sprake komen. Er is naar schatting honderd miljard dollar per jaar extra nodig om de infrastructuur op dat niveau te krijgen. Dat is ruim het dubbele van de tachtig miljard dollar die nu per jaar wordt uitgegeven aan drinkwatervoorzieningen. Om dat gat te vullen is private financiering nodig.

Er is een kloof van onbegrip tussen de private en niet-private sector. De ngo's (non-governmental organisations, red.) willen niet dat de private sector zich met drinkwatervoorziening gaat bemoeien. Ze denken dat waterbedrijven alleen op winstbejag uit zijn en niet aan de humane aspecten denken. Het is goed dat er een strijd is, maar we moeten het wel eens worden. Daarom moet de private sector zich niet isoleren. En de ngo's moeten niet volharden in hun mening dat ze het verderfelijker vinden.

Een aantal projecten van Suez is niet goed verlopen. Het bedrijf heeft de verkeerde politiek gevolgd en is eigenaar geworden van installaties. Bijvoorbeeld in Argentinië is het mis gegaan, toen de lokale munt devalueerde. (Suez verwierf in 1995 een dertigjarige concessie voor waterlevering aan vijftien steden in Noord-Argentinië. Toen de economie instortte, verhoogde het bedrijf de prijs van het water en voerde het geplande project niet uit, red.)

Over die incidenten wordt door de ngo's heftig gesproken. Maar de drie grootste waterbedrijven ter wereld, Thames Water, Vivendi en Suez, verzorgen samen niet meer dan drie procent van de watervoorziening in ontwikkelingslanden. Om waterprojecten in het buitenland goed te laten verlopen, moeten ze altijd worden uitgevoerd op basis van goede contracten tussen de publieke autoriteit en private partijen. De overheid stelt de doelen en bepaalt de regels, de waterkwaliteit en de prijs van het water. De private partij zorgt er met zijn technische en managementkennis voor dat de route van waterwinning tot levering zo efficiënt mogelijk gebeurt, zowel technisch, economisch als logistiek. Het waterbedrijf moet nooit eigenaar worden

van de installaties en de waterrechten, dat blijft de gemeente of provincie. Als de publiek-private samenwerking op die manier is geregeld, kan er weinig misgaan.

In hoeverre kunnen technische ontwikkelingen het tekort oplossen?

De hoeveelheid water die via de hydrocyclus op het land terecht komt, is ruim voldoende voor de natuur en de mens. Er ontstaan tekorten door de seizoenen, geografische effecten en de verdeling van de bevolkingsdichtheid. Dat kunnen we opvangen door buffers, maar dat kost veel geld, of door hergebruik, wat door nieuwe technieken steeds meer gebeurt.

Een andere oplossing is de verboden vrucht, zoals het vaak nog wordt gezien, en dat is het ontzouten van zeewater. Het is onbegrijpelijk dat daar in Kyoto niet over is gesproken. Ontzouting is sterk in opkomst. Nu wordt er jaarlijks zo'n dertig miljoen kubieke meter zeewater per jaar ontzout tot drinkwater, met name in het Midden-Oosten. Dat is één procent van de totale drinkwaterproductie. Het is nu een markt van anderhalf miljard dollar, maar dat zal stijgen. Het potentieel is groot: in 2025 wonen vijf miljard mensen in grote steden nabij de kust.

De kosten van ontzouting zijn enorm gedaald. In Ashkelon, Israël wordt een omgekeerde osmose ontzoutingsinstallatie gebouwd met een capaciteit van 300.000 kubieke meter per dag. Daar bedraagt de kostprijs 53 dollarcent per kubieke meter. En het Memstill-proces, dat bij TNO-Mep wordt ontwikkeld, zou onder de vijftig eurocent moeten kunnen uitkomen. In 2005 komt hiervan een commerciële demonstratie-unit bij Waterbedrijf Europoort. Ondertussen wordt de traditionele manier van waterproductie uit rivieren en grondwater alsmaar duurder.

De industrie wil wel geld verdienen aan het waterprobleem, maar is nog altijd verantwoordelijk voor veel watervervuiling. Is daar niet wat aan te doen?

De deelnemers aan het CEO Panel zijn koplopers die het goede voorbeeld geven. Unilever, Sappi en Oji Paper bijvoorbeeld bezitten grote plantages en bosbouwgebieden. Daar gebruiken ze zo min mogelijk water en minimale hoeveelheden kunstmest en pesticiden. Ze beheren samen meer dan 800.000 hectares land, dus dat helpt echt.

Maar andere bedrijven kunnen vaak alleen via regelgeving worden gedwongen om meer maatregelen te nemen. In de Europese Unie gebeurt dat met directieven op basis van de best beschikbare technieken. Ontwikkelingen in waterzuiveringsapparatuur bij de koplopers moeten door iedereen worden gevolgd. Heineken is zo'n koploper.

In ontwikkelingslanden kunnen bedrijven alleen maar het goede voorbeeld geven en hun kennis delen. Unilever bijvoorbeeld, stelt alles wat het aan kennis heeft ontwikkeld op het gebied van duurzaam waterbeheer beschikbaar aan derden.

Wat is de bijdrage van uw stichting aan de verduurzaming?

We hebben slechts een rol als katalysator. Het zijn de bedrijven zelf die het werk moeten doen. Er is de laatste decennia veel veranderd. Twintig jaar geleden had het bedrijfsleven alleen oog voor economie en technologie. Er was een tekort aan ecologisch verantwoord management en milieu was een sluitpost. Het vereiste een mindset-verandering om te realiseren dat ecologie in de strategie hoort. Dat bewustwordingsproces is al ver gevorderd. Nu begint de invulling daarvan op gang te komen. Onze activiteiten zijn allemaal druppels op een gloeiende plaat. Maar de komende vijftien à twintig jaar zullen ze een steeds groter effect hebben.

Kort

Op het derde Wereld Water Forum werd voor de tweede keer het CEO Panel georganiseerd. Eén van de belangrijkste resultaten is het opzetten van een financieringsinstrument voor waterprojecten in ontwikkelingslanden. De bemoeienis van de private sector bij de wereldwijde waterproblematiek is nodig om voldoende financiering te krijgen, stelt Allerd Stikker, voorzitter van de stichting EMF en initiatiefnemer van het CEO Panel. Als de publiek-private samenwerking in goede contracten wordt geregeld, kan er weinig misgaan. Technisch gezien kan het ontzouten van het zeewater een belangrijke bron worden van drinkwater en van water voor tuinbouw en industrie.